

En vidgad arbetsuppgift.

Sedan några år tillbaka har inom Kyrkosångens Vänners Centralkommitté förelegat en medveten strävan att utvidga arbetet inom kommittén utöver den begränsning, som ligger i sammanslutningens namn. Sålunda har kommittén inom sig tillsatt sektioner, vilka haft till uppgift att aktge på utvecklingen icke allenast i fråga om koralsången och körsången, men ock i fråga om liturgien, liksom i fråga om orgeln och kyrkokonsten. Därmed har ernåtts en begynnande översikt över alla de olika områdena inom kyrkans liv till vilka det konstnärliga skapandet kan sträcka sig.

Törhända kan tiden nu synas vara inne att använda detta Centralkommitténs arbetssätt ute i stiftskretsarna. Ett försök härtill har gjorts i Lunds stifts krets, vilket mottagits med stor välvilja.

Efter en del samtal mellan för kyrkomusik intresserade präster, organister och lekmän beslöt KSV:s styrelse i Lund att utsända följande utprop:

Den innevarande tiden visar i kyrkomusikaliskt hänseende en stor livaktighet. Nya strävanden göra sig gällande såväl inom kyrkosångens skilda grenar som på orgelmusikens och orgelbyggeriets områden.

Det kyrkomusikaliska arbetet av i dag är så vitt förgrenat att man icke lätteligen ernär den överblick ej heller den ömsesidiga kontakt som vore önskelig.

Med hänsyn härtill har Styrelsen för Kyrkosångens Vännen, efter överläggningar med för kyrkomusiken intresserade, planerat en utökning av det hittillsvarande arbetet genom att i Lund anordna föredrag och diskussioner i kyrkomusikaliska spörs-

mål och i samband därmed demonstrationer av gammal och modern musik.

Som ett första led härtill får Styrelsen inbjuda präster, organister och andra kyrkomusikaliskt intresserade till föredrag av H. H. Biskopen i Strängnäs Dr. G. Aulén och Organist C. Rosenquist, Ängelholm, om det kyrkomusikaliska läget i vårt land. Föredragen hållas å Akademiska föreningens lilla sal torsdagen den 28 februari 1935 kl. 1 e. m. Efter föredragen följer orgelstund i S:t Peters Klosters kyrka med demonstration av nutida svenska orgelkompositioner. Vid orgeln: Organist C. Rosenquist.

I detta utprop hade ett antal representanter för prästerskap, organistkår och lekfolk instämt.

Till den utsatta dagen hade samlats en så stor menighet, som kunde rymmas i Akademiska föreningens lilla sal.

Inför årsmötet hade styrelsen framlagt förslag om att föreningen skulle i Lund anordna föredrag och diskussioner i kyrkomusikaliska ämnen och i samband därmed demonstrationer av klassisk och modern musik. Förslaget bifölls och styrelsen fick i uppdrag att organisera den nya verksamheten. Att förbereda densamma och att förmedla den nödiga kontakten med de för saken intresserade utsågs ett tiomannaråd bestående av tre präster, fyra organister och tre lekmän. Därutöver deltar KSV:s kassör i rådets förhandlingar. I tiomannarådet invaldes domkyrko vicepastor A. Adell, komminister E. Wickström och kyrkoherde S. Svenningar, domkyrkokapellmästare J. Hedar, musikdirektörerna R. Blennow, N. G. Zettergren och C. Rosenqvist samt fil. lic. Sten Broman, notarie S. Cro-

na och folkskoleinspektör R. Thunander. Den nästa kyrkomusikaliska sammankomsten är avsedd att hållas i Lund den 28 mars och därvid skall förekomma föredrag av lic. Broman om Bach-Händel-minnena, demonstration av några Bach-kantater av domkyrkokapellmästare Heddar, och på aftonen bevista deltagarna Domkyrkans musikafton, varvid samma Bach-kantater komma till utförande.

Omedelbart efter årsmötet vidtogs föredragen. Ordföranden i KSV:s centralkommitté, biskop Aulén talade om det kyrkomusikaliska läget ifråga om kyrkosången. Ur det intressanta föredraget må några tankar framhållas:

Det var roligt, framhöll tal., att få tala om en sak, som går framåt, såsom de kyrkomusikaliska frågorna gjort under de senaste 40 åren. Det vore tvivel underkastat, om det funnits någon tid i Sveriges kyrka, då det hänt så mycket på det kyrkomusikaliska området som under de sista decennierna.

Vad koralerna beträffar, hade 1800-talet blivit bestämt av Hæffner. Hans koralbok av 1820 hade helt visst förtjänster, som icke finge underskattas, men koralernas helgedom blev ganska hårt tuktrad i detta verk, som inte visade tillräcklig pietet mot de äldre svenska koraltraditionerna, särskilt beträffande deras rytm och liv. Den följande tiden av 1800-talet visade, att detta koralverk inte var till enbart fromma för psalmsången i den svenska kyrkan. Det släpiga spelsättet uppmuntrade långt ifrån intresset för psalmsången.

Vid mitten av 1800-talet satte de stora väckelserörelserna in; då ville man ha andra toner och livligare melodier. Det blev tyvärr icke så mycket av ädel folkton men så mycket mera av banal import, främmande för kyrklig stil. Nu hämnade det sig att Hæffner icke sökt anknyt-

ning till den gamla ädla svenska traditionen.

Koralarbetets läge är sådant, att revisionen måste fortgå. Det samma gäller den liturgiska sången. När man jämför med hur det var för 50 år sedan, är förändringen härvidlag ännu mycket mera uppenbar än beträffande koralerna. Men även på detta område måste revisionen fortgå.

Den utomordentligt rika utvecklingen på kyrkosångens område fick därefter sin belysning. En ny och stor förbättring i kvalitet kan konstateras. Körernas antal har växt mycket starkt, och att det stora kyrkosångarförbundet kommit till stånd är mycket glädjande.

Vi ha upplevt en tid av kyrkomusikaliskt rik utveckling, vi leva i en tid av kyrkomusikalisk självbesinning. Uppgiften är att odla det kyrkomusikaliska sinnet, så att det underhaltiga försvinner av sig självt.

En fråga är, fortsatte biskop Aulén, om inte tiden vore inne att försöka skapa ett särskilt kyrkomusikaliskt institut i vårt land. Man har den känslan, att det behöves ett centrum för de kyrkomusikaliska frågorna, ett forsknings- och arbetsinstitut. Man borde försöka arbeta fram ett sådant. Detta uppslag stod på rent saklig grund, betonade talaren, och det hade icke den ringaste udd mot Musikaliska akademien, som måste inskränka sig till att ge undervisning och avgiva utlåtanden, men svårigen har möjlighet att giva det vi önska och begära. Kyrkomusiken är intet obetydligt departement, det finnes ingen ädlare och rikare musik. Den kyrkomusikaliska renässans vi aldeles obestriddigt uppleva har varit hänvisad till sig själv. Allt visar på önskvärheten av ett sådant samlande institut. Det kyrkomusikaliska arbetet har svällt ut oerhört. Ganska betydande risker finnas, att de olika avdelningarna skola förlora kontakten med varandra. Det skulle vara rent av ovärderligt för det praktiska arbetet med en sådan arbetscentral.

Organist C. Rosenqvist, Engelholm höll därefter ett föredrag om läget ifråga om orgeln. Detta föredrag inflyter in extenso i nästa nummer.

Omedelbart efter föredragen samlades deltagarna i S:t Peters Klosters kyrka till en orgelstund ägnad åt koralen i nutida svensk orgelmusik. Orgelstunden blev sålunda en illustration till föredraget. Om denna orgelstund skrev kompositören Lars-Erik Larsson i Lunds Dagblad:

»Det skall först och främst framhållas att denna orgelstund blev en mycket angenäm överraskning. Man har förut inte vetat mycket av vad som skapats inom orgelmusiken på senare tid här i landet. Men det program, som i går framfördes här visar att det verkligen skrivs en hel del orgelmusik och därtill intressant och värdefull sådan.

Två Stockholmsorganister, Oskar Lindberg och Waldemar Ahlén inramade programmet. Den förre har skrivit två orgelkoraler över koralerna 28 och 239. Lindberg visar i dessa två orgelkoraler sin skicklighet att handskas med det tematiska materialet. Kompositionerna äro mycket klara i stämföringen, även om stilen ibland kan tyckas något väl arkaiserande och opersonlig. Waldemar Ahlén representerades med en partita över koralen »Lov vare dig, o Jesu Krist». Den var i

anmälarens tycke programmets mest intressanta nummer. Svitens innehåller sju variationer över det f. ö. mycket väl valda temat. Ahléns sätt att behandla temat tyder på en musiker med både tekniskt kunnande och originella idéer. Stilen är ibland ganska kylig (vilket här räknas som en förtjänst), stämföringen klar, och byggnaden mycket fast i formen. Man har anledning vänta flera intressanta orgelkompositioner av Waldemar Ahlén.

Särskilt intresse väckte också Daniel Olsons »Koral med variationer» över sv. ps. 137. Olson är i formavseende mycket klar och habil. Hans komposition frapperade genom sin osökta melodiföring och rena och ädla kyrkostil.

Av Albert Runbäck spelades tre kompositioner, ett preludium och två orgelkoraler, av vilka den sista, en kanon över psalmen 52, gjorde det bästa intrycket. Även konsertgivaren Carl E. Rosenquist framträdde med en komposition. Det var en kanon över koralen »Jesu, gör mig så till sinnes». Den visade dess upphovsmans säkra formkänsla och klingade mycket bra. Hr Rosenquist genomförde programmet på ett utomordentligt sätt och doku-menterade sig därmed som en orgelspelare, som man hoppas snart åter få höra igen.»

Den nya starten synes lovande. Det vore för visso värdefullt för gudstjänstlivet om fortsättningen infriade löftena.

A. Adell.

Kalmarstiftets handskrivna sångböcker.

Bokbeståndet i Kalmarkyrkorna vid 1500-talets utgång visar en rätt förbluffande rikedom på bevarade medeltida liturgiska böcker och en lika förvånande fattigdom på böcker från den nya tiden. De inventarieförteckningar, som bevaras i Linköpings Domkapitels arkiv, ge oss material till att belysa detta. Böcker som återfinnas nästan överallt i kyrkorna äro official, psalterium och glorificationes. Som exempel kan bokbeståndet i Fliseryd tjäna: